

HUŠA BERNARDE ALBA

DRAMA
MARIBOR

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
SLOVENE NATIONAL THEATRE

- 6** Zasedba
- 8** Ana Kržišnik Blažica
Pogovor z Yulio Roschina
Moč je v nežnosti
- 14** Ana Pandur
Telo kot teritorij svobode
- 18** Josipa Prebeg in Alenka Rebula
Najti svojo pristno in globoko žensko moč
- 24** Fotografije
- 30** Drama SNG Maribor
- 34** SNG Nova Gorica

Federico García Lorca

HIŠA BERNARDE ALBA

La casa de Bernarda Alba, 1936

Prevajalka **Maja Šabec**

Režiserka **Yulia Roschina**

Avtorici priredbe **Yulia Roschina** in **Ana Kržišnik Blažica**

Dramaturginja **Ana Kržišnik Blažica**

Lektor **Srečko Fišer**

Scenografinja in kostumografinja **Vasilija Fišer**

Avtor glasbe **Branko Rožman**

Oblikovalka giba **Ana Pandur**

Oblikovalec svetlobe **Jaka Varmuž**

Asistent režiserke **Ivan Loboda**

V uprizoritvi je uporabljena pesem Federica Garcie Lorce *Mesečna romanca (Romance sonámbulo)* v prevodu Jožeta Udoviča.

Tehnično osebje SNG Nova Gorica

Vodja predstave **Marino Conti**

Tehnični vodja **Aleksander Blažica**

Oblikovalci zvoka in videa **Matej Čelik, Vladimir Hmeljak** in **Stojan Nemec**

Oblikovalec svetlobe **Samo Oblokar**

Lučna mojstra **Marko Polanc** in **Renato Stergulc**

Rekviziterja **Damijan Klanjšček** in **Gorazd Prinčič**

Frizerki in maskerki **Katarina Božič** in **Hermína Kokaš**

Garderoberki **Jana Jakopič** in **Mojca Makarovič**

Odrski mojster **Staško Marinič**

Odrski tehnik **Dean Petrovič, Bogdan Repič** in

Dominik Špacapan

Vrviščarja **Damir Ipavec** in **Ambrož Jakopič**

Odrski delavec **Jurij Modic**

Mojster krojač **Robert Žikovič**

Šivilji **Marinka Colja** in **Tatjana Kolenc**

Mizarja **Mark Mattiazzi** in **Marko Mladovan**

Tehnično osebje Drama SNG Maribor

Vodja predstave **Jernej Jerovšek / Uroš Kus**

Odrski delavci **Dragan Ilić, Boštjan Robič, Leon Vidmajer, Ivan Šantl** in **Jernej Babič**

Osvetljevalci **Tomaž Bezjak, Dragan Kitanovski, Zlatko Kocbek,**

Janko Lah, Igor Pečlin in **Rok Mlaker**

Tonska mojstra **Dino Čurić** in **Gorazd Vever**

Rekviziterja **Dane Radulović** in **Blaž Cesar**

Garderoberki **Jasna Domjan** in **Simona Rues**

Maskerki **Jasminka Marks** in **Špela Junger**

Predstava nima odmora.

Koprodukcija

Gledališče Koper

Sezona 2020/2021, uprizoritev 2

Premiera 2. oktobra 2020 na velikem odru Gledališča Koper

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica

Sezona 2020/2021, uprizoritev 2

Premiera 15. oktobra 2020 na velikem odru SNG Nova Gorica

Drama Slovenskega narodnega gledališča Maribor

Sezona 2020/2021, uprizoritev 6

Premiera 19. februarja 2021 v Stari dvorani SNG Maribor

Bernarda, 60 let **Mojca Partljič** k. g.

Angustias, Bernardina hči, 39 let **Marjuta Slamič**

Magdalena, Bernardina hči, 30 let **Mirjana Šajinović**

Martirio, Bernardina hči, 29 let **Tjaša Hrovat**

Adela, Bernardina hči, 27 let **Eva Kraš**

Amelia, Bernardina hči, 20 let **Nika Rozman** k. g.

Ana Kržišnik Blažica

MOČ JE V NEZNOSTI

Pogovor z Yulio Roschina

Yulia Roschina (1982, Moskva), slovenska režiserka ruskih korenin, ki vidno zaznamujejo njeno poetiko in estetiko, je po zaključenem študiju na AGRFT delala domala v vseh slovenskih gledališčih. Režira tako za odrasle kot za otroke, najraje teme, ki na izrazito subtilen način odpirajo občutljiva in globoka vprašanja o človeški naravi in družbi. V njenem gledališču imajo domišljija, glasba, cirkus in metafikcija pomembno vlogo. Ukvarja se tudi s pravljичnim in glasbenim gledališčem ter z opero.

Hiša Bernarde Alba. Nekako prelomna zgodba v tvoji karieri, kajne?

V resnici me ta zgodba spremlja že vse od prve predstave, ki sem jo ustvarila na akademiji, le naslovi in perspektive, iz katerih sem jo obravnavala, so se spreminjale. Lahko bi rekla, da me spremlja že od rojstva, vendar je občutek, da sem del nje že tisočletja. Kot bi bila za večno ujeta v ta ponavljajoči se prizor.

Besedilo te je samo poiskalo, najprej ti ni bilo všeč, nato si ga sprejela in potem te je posrkalo vase.

Ideja za predstavo se je, kot se v mojem življenju navadno zgodi, pojavila spontano, intuitivno. Federica Garcíe Lorce nisem natančno poznala, v spominu sem imela njeno mehko, poetičnost in nežnost in temu sem takoj rekla da. A ko sem se čez nekaj mesecev poglobila v zgodbo, sem doživela hud odpor in celo jezo nase, na življenje, na usodo. Zgodba se namreč dotika teme in teme, v katero se nisem želela več potopiti. Pa vendar, ker sem nekaj mesecev pred dogovorom s Katjo Pegan zelo jasno in glasno nagovorila življenje in zaprosila za vodstvo, sem vedela, da je pred mano (pre)izkušnja, ki je nikakor ne morem zavrniti. Vedela sem, da se za vsem tem skriva moja osvoboditev kot režiserke, kot hčere, kot matere, kot ženske.

Gre za besedilo, kjer nastopajo izključno ženske. Moških sploh ne vidimo, čeprav se vse vrti okrog njih – predvsem okrog enega. Kaj pomeni ta ženski krog, kaj se tu zgodi? Kaj je krog na splošno?

Zgodba se začne s smrtjo edinega moškega v hiši, glavne moške figure, očeta. In prav ta dogodek požene vrtiljak žalovanja, ki se v zgodbi vrti osem let, čeprav je občutek, da so (te) ženske v hišo Bernarde Alba zaprte od nekdaj in za večno. V hiši, kjer se zgodba odvija, je spolno dozorevanje deklet pod strogim nadzorom, iz strahu pred njihovo »podivjanostjo«, so zaprte v hišo in popolnoma izolirane od zunanjega sveta. Sama to zgodbo berem kot odtis, matriko stanja, v katerem se naša civilizacija nahaja že vse od začetka patriarhata. Seme strahu pred notranjo močjo posameznika, ki se rodi iz svete spolnosti, je zasadila krščanska vera, ki je spolnost označila kot grešno. Na ta način je človeka odrezala od primarnega vira moči, zanetila notranji boj z lastno naravo in ga potopila v močvirje krivde. V zgodbi, ki smo ji priče, je nosilka in prenašalka patriarhalnega sistema na naslednje generacije ženska, glavna ženska figura, mati petih hčera, po imenu Bernarda Alba. Zato je prišel čas, da se ženske usedemo v krog in se soočimo z odgovornostjo, ki jo nosimo kot matere in kot ženske. Da se zavemo, kako pomembno je, da pozdravimo svojo notranjost, še preden naše telo postane bivališče novemu bitju.

Sede v krogu se povežemo s sabo in z drugimi v eno telo. Krog v nas prebudi globoko vedenje, da smo Eno z vsem, kar nas obdaja, in da se iz kroga, v interakciji z drugim, vzpostavi sodelovanje, podpora in ljubeča prisotnost. Zavemo se cikličnosti, ki nas poveže z ženskim principom delovanja, z našo intuicijo, s srcem in s središčem notranje moči in modrosti, ki se nahaja v naši medenici.

Ženske niso le glavna tema predstave, sestavljajo tudi celotno ustvarjalno ekipo. To je redka izkušnja, sploh v gledališču. Kaj ti je prinesla?

V prvih individualnih pogovorih z vsemi ustvarjalkami se je razkrila resnica o tem, da se ženske ženski potihoma bojimo. Saj so za nami tisočletja nezaupanja, tekmovalnosti, zavisti, škodoželjnosti, maščevanja. Pogovori o tem so se vrstili dan za dnem, sledile so izkušnje iz naših življenj, življenj naših mam in babic, ki jim je skupno vse zgoraj naštet. Zaželela sem si, da bi bila naša tokratna izkušnja povezovanja z ženskami drugačna. Ta proces je, z vsem nasiljem, ki ga obravnava zgodba, in vso nežnostjo, ki jo vsebuje naše ustvarjalno delo, balzam za mojo dušo, srce in telo. Za vsak trenutek, za vsako žensko in za vse, kar se, tako mimogrede, odpira in celi ob tem, čutim neizmerno hvaležnost.

Bernarda Alba je naslovna figura besedila. Kdo so ostale ženske v odnosu do nje?

Uprizoritev svojo pozornost preusmerja iz agresorja, katerega nasilje je osrednja tema izvornega besedila, in se osredotoča na njene hčerke. Bernarda Alba v naši interpretaciji izvaja pasivno agresijo, z nič ali zelo malo besedami, saj je že samo njena prisotnost dovolj zavezujoča. Hčerke zato nezavedno prevzemajo represivna orodja svoje matere in izvajajo nasilje nad sabo in druga nad drugo. Odločitev za tovrstno preusmeritev pozornosti je preslikava trenutne družbeno politične situacije, v kateri je vse bolj prisotna omenjena dinamika. Čas, v katerega vstopamo, nas prebujajo iz spanca, slepega sledenja zunanjim avtoritetam in programom delovanja, ki smo jih nezavedno prevzeli od svojih prednikov. Poziva nas, da vzpostavimo lastni vrednostni sistem, da prevzamemo popolno odgovornost za svoje življenje, stopimo v svojo moč in se zavemo, da sami krojimo svojo usodo.

Tudi feminizem, kakršnega smo poznali doslej, ne zadostuje več.

Feminizem je bil odrešilni krik, ki se je po tisočletjih zatiranja končno iztrgal iz ženskih prsi. Naš prvi »Dovolj!«, ki smo ga vsi čakali. Ko rečem vsi, mislim na dejstvo, da smo vsi otroci patriarhata, ne glede na spol, in da smo, kot že prej rečeno, Eno telo, v katerem mora vsak del bivati v svoji moči in celovitosti, da lahko skupaj oblikujemo zdravo in harmonično celoto. To že od nekdaj porušeno ravnovesje se mora najprej vzpostaviti znotraj posameznika. In zdaj je vsekakor čas, da se zavemo svoje neločljive povezanosti z drugim in odgovornosti, ki jo vsak od nas nosi do vzpostavitve lastnega notranjega ravnovesja. Saj vemo, da je naš zunanji svet le odsev notranjega.

Kako vidiš svet brez Albe?

Albo v svojem notranjem svetu razumem in čutim kot najtemnejšo, najbolj oddaljeno, senčno oz. temno stran svojega ega. Tisti del ega, ki se izoblikuje v najzgodnejšem otroštvu in temelji na najbolj primarnih, instinktivnih preživetvenih mehanizmih. Tukaj gre zgolj za golo preživetje, zato so impulzi po svoji naravi in moči radikalni in se kot taki zapišejo v naše najgloblje nezavedno. Najbolj pogosta čustva in načini delovanja, ki se iz tega razvijejo, so strah, sram, praznina, izguba, osamljenost, obžalovanje, jeza, zavist, tekmovalnost, maščevanje. Življenje je z ozaveščenim, integriranim, osvetljenim temnim delom nas božansko.

Kako pa te Lorca, ob vseh temnih temah, ki jih izrisuje, najbolj navdihuje?

Iz dneva v dan, bolj in bolj čutim pomen in moč njegove pesmi Mesečna romanca. Nagovarja me k sočutju, odpuščanju, nežnosti, mehko in ljubezni. V meni prebuja življenje samo.

Španija v uprizoritev prihaja skozi flamenko, skozi njegov miselni koncept in skozi ritem. Kaj imata skupnega flamenko in Hiša Bernarde Alba?

Flamenko je ena od najmočnejših inspiracij za to uprizoritev. Odločila sem se, da bom k sodelovanju povabila plesalko flamenka Ano Pandur, ker sem čutila, da se bomo skozi flamenko povezali s svojo notranjo močjo, katere odsotnost je glavna tema zgodbe, ki jo uprizarjamo. Kar me v flamenku najbolj fascinira, je neizmerna moč, strast, transparentnost čustev, jasnost, ki se prepletajo z nežnostjo, mehko, subtilnostjo, iskrenostjo. V samem gibanju je čutiti oba principa, moškega in ženskega, ki se nežno dopolnjujeta. Telo postane povezovalna neba in zemlje. Noge pri flamenku zahtevajo plesalčevo prisotnost, natančnost, jasnost, prizemljenost, moč, z vsakim gibom se zlijejo in podaljšajo v zemljo. Občutek je, da se mora plesalec povezati z ognjeno energijo središča Zemlje, torej aktivirati svojo notranjo moč, katere center je v medenici. Ta ognjena energija se nato dviguje po telesu navzgor proti nebu, do katerega nas vodijo plesalčeve roke. Te prevzamejo mehkejši izraz, po svoji kvaliteti bliže vodi ali vetru. Tako se med plesom dogaja nenehno prepletanje, povezovanje in sinhronizacija dveh različnih energetskih kvalitete, moškega in ženskega, neba in zemlje in vseh štirih elementov: ognja, zemlje, vode in zraka. Navdihuje me tudi sama postavitev, dinamika in dramaturgija nastopa. Nastopajoči, ki navadno sedijo ali stojijo v polkrogu ali v krogu, spremljajo in podpirajo plesalca ali pevca v sredini kroga, z glasbeno spremljavo, petjem, ploskanjem in glasnim vzpodbujanjem in vzklikanjem. Atmosfera, ki se ob tem vzpostavi, me opomni na to, kako smo neločljivo povezani drug z drugim in kakšna neizmerna moč in lepota se prebudita v nas ob ljubeči podpori drugega.

Imamo privilegij – čeprav se na prvi pogled zdi prav nasprotno – vsekakor pa veliko odgovornost, živeti v času, v katerem živimo. Na prelomnici. Kako uprizoritev odgovarja na ta čas?

Uprizoritev pred nami in v nas razpira kolektivno rano ločenosti, odtujenosti in odsotnosti ljubezni, topline, mehko in nežnosti. Zdi se, da je edina možna rešitev iz primeža strogosti,

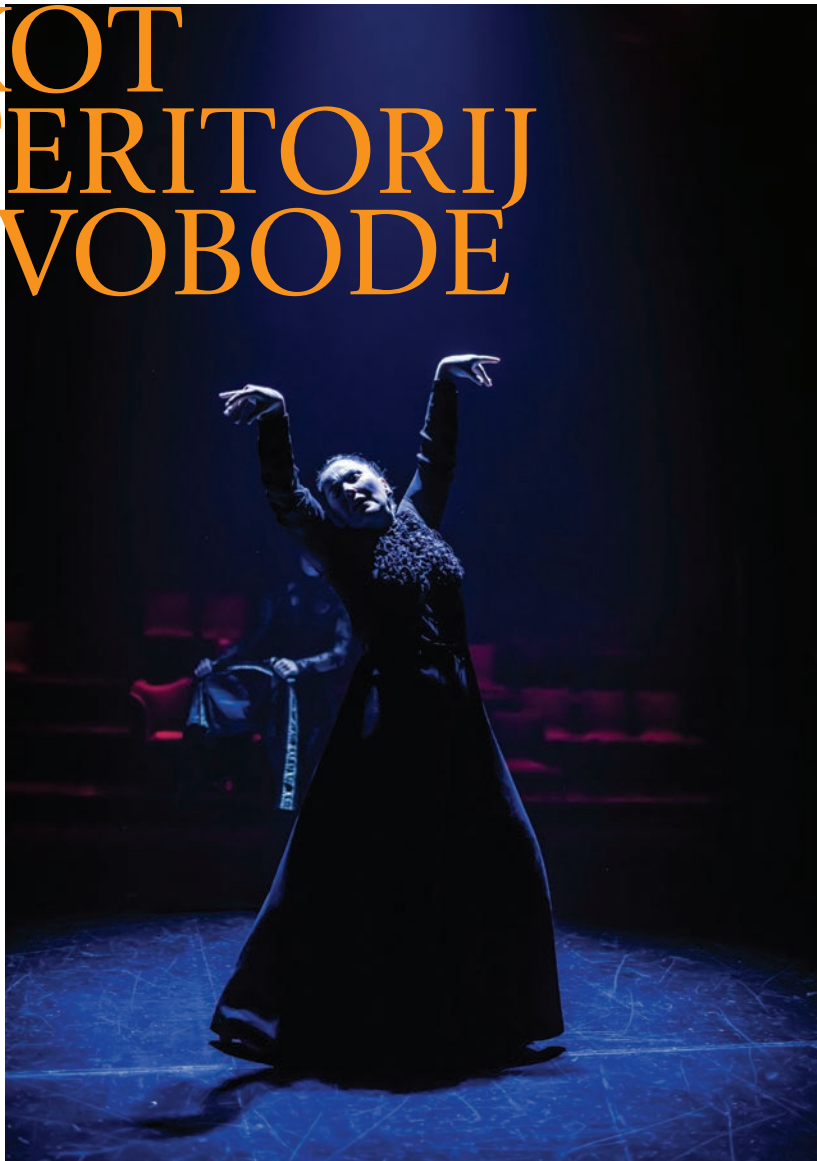

kritičnosti, obsojanja, primerjanja, tekmovalnosti in nenehnega (notranjega) nadzora v borbi in nadvladi. Zdi se, da se temu lahko zoperstavimo le z uporabo, tako, da »vrnemo udarec z enako silo«; in da lahko le tako vstopimo v lastno moč. Vendar uprizoritev v nas prebuja globoko vedenje, da je pot naše (od)rešitve v odpuščanju in da je naša največja moč v nežnosti.

Kaj bi želela, da se gledalcu zgodi ob gledanju te predstave?

Želim, da nam predstava odpre srce.

TELO KOT TERITORIJO SVOBODE

Hiša Bernarde Alba je hiša žalovanja. Ko žalujemo, zagrinjamo zrcala, ugašamo glasbo in v telesu ustavljamo ples, kot bi hibernirali. »Žalovanje: nelagodje, situacija, ko ni mogoče nobeno izsiljevanje.« Tak je fragment iz Barthesovega *Dnevnika žalovanja* (2020, str. 89), v katerem se ukvarja s procesom žalovanja za svojo materjo. A tudi žalovanje je lahko zgolj deklarativno, formalno in opresivno, izhodišče najhujšega izsiljevanja in nasilja, ki si ga lahko zamislimo. Takšno je žalovanje, ki ga doživljajo hčerke v *Hiši Bernarde Alba* (zanimivo je, da »alba« v španščini pomeni jutranja zora). Kako letijo ptice, ki so jim krila porezana, kako se gibljejo telesa, ki ne smejo vdihniti s polnimi pljuči?

Lorcova zadnja drama, *Hiša Bernarde Alba*, ki jo je napisal le nekaj mesecev pred usmrtno leto 1936, je bila premierno uprizorjena šele marca leta 1945 v Buenos Airesu. Delo v sebi nosi dva tabuja takratne(?) družbe: prvič ostro kritiko patriarhalne, represivne španske družbe in pozicije žensk ter njihovih teles v njej, po drugi strani pa neusmiljeno kritiko sistema, vzhajajočega fašizma, ki ga je Lorca prvič doživel že med diktaturo Primo de Rivere od leta 1923 naprej in se je do vzpona Francovega režima leta 1936 le še stopnjevala.

Federico García Lorca se je rodil leta 1898 v Granadi in slovi kot eden najvidnejših predstavnikov znamenite španske literarne generacije 27 (vanjo spadajo tudi Rafael Alberti, Pedro Salinas, Jorge Guillén, Dámaso Alonso in drugi). Za to generacijo so značilni eklekticizem in združevanje literarnih principov španskega zlatega veka (15.–17. stoletje) z raznolikimi umetniškimi avantgardami, ki se pojavijo v začetku 20. stoletja. Nekateri pripadniki generacije, predvsem v 20. letih 20. stoletja, razvijejo tudi tako imenovani neopopularizem, ki je naslednik literarnega kostumbrizma 19. stoletja. Pripadniki generacije 27 so bili večinoma visoko izobraženi, politično levo usmerjeni moški, ki jih je družilo tesno prijateljstvo in tovarništvo in so se gibali v istih intelektualnih krogih v Madridu. Celotno generacijo je usodno zaznamoval vzpon Francove fašistične diktature po koncu državljanske vojne leta 1939. Lorco so pripadniki Francove vojske ubili le nekaj mesecev po začetku vojne, leta 1936.

Navdahnjen z idejo volksgeista in v tradiciji kostumbrizma (v Lorcovem pesniškem opusu v kategorijo neopopularizma spadata *Ciganski romansero* in *Pesmi cante jondo*) je Lorca ustvarjalno snov črpal med drugim tudi iz lastne interpretacije Španije in španskega. Lorca je bil pronicljiv opazovalec sveta okoli sebe in dogajanja v njem, vendar pa pozorno opazovanje seveda nikdar ni rezultiralo (zgolj) v poetičnem opisu stanja, ampak vselej v nadgradnji in univerzalizaciji doživetega (tako je pisatelj Ramón Sender ob neki priložnosti izpostavil, da je Lorcov »folklorizem« v resnici »folklorizem«, da torej v sebi ne nosi kvalitete povzemanja ljudskega, temveč avtorsko transformacijo in interpretacijo, predvsem pa v lokalnem išče in najde odsev univerzalnega).

Ko smo prej omenjali Lorcovo genialnost v ubesedenju, odsevu univerzalnega na temelju lokalnega, velja omeniti, da je inspiracijo za *Hišo Bernarde Alba* našel v hiši sosede svoje tete v Granadi in opazovanju dinamike njihove družine. Gre za hišo Frasquite Alba, ki je danes spremenjena v muzej. Nekaj likov temelji na dejanskih članicah te družine, za druge pa je inspiracijo iskal prav tako v svoji bližnji in daljnji okolici. Dokument časa in kraja torej, ki presega lastno določenost in projicira univerzalno.

Zadnji stavek lahko povsem legitimno uporabimo tudi kot uvod v razmislek o posebnem glasbeno-plesnem žanru – flamenku. Ta sicer izvorno (kulturno in geografsko) izhaja iz Andaluzije, vendar presega svoje poreklo in reprezentira občečloveško. Najbrž ni naključje, da je bil Lorca velik občudovalec in ljubitelj flamenka, ki se je kot žanr dokončno konstituiral v zadnji tretjini 19. stoletja, kot neke vrste urbana subkultura ljudi na robu družbe, ki pa je neločljivo povezana z okoljem, iz katerega izhaja. Čeprav obstaja več nasprotujočih si teorij o izvoru in pomenu flamenka, pa je neizpodbitno, da so moč, širina – dovoliti (si) biti – in komunikacija, nujni in konstitutivni elementi izraza ljudi, ki so odrinjeni na rob. Skupnost, ki se vzpostavlja in razpada vsakič, ko se vzpostavi glasba, petje ali ples, ima značaj valovanja morskih valov, je efemerna, odstira trenutek možnosti vdih, ne glede na tematiko, ki jo obravnava – naj bo to smrt, ljubezen, Bog, družina ali ujetost. Flamenko je trenutek svobode telesa, osvobodjen, avtonomni glas – tudi glas tistega, ki nima glasu zaradi opresije takšne ali drugačne narave. Glasu je dovoljen krik, ječanje, šepet, telesu pa gibanje, ritem, tudi glas v perkusivnem smislu, topot z nogo, igra ritma, preseganje samega sebe. Pomen komunikacije v samem ustvarjalnem aktu, pomen skupnosti, ki akterja podpre, in akter, ki deluje aktivno, povezan s skupnostjo, so ključni elementi tega, kar predstavlja flamenko.

Telesa v *Hiši Bernarde Alba* so ženska telesa, podvržena patriarhatu, oropana svobode; prepovedana jim je lastna ženskost in seksualnost, komunikacija je pretrgana, je enostranska, skupnost, ki se vzpostavlja, pa ni harmonična in je disfunkcionalna. Vsemu navkljub ta telesa bivajo, dihajo in se gibljejo, kot bonsaj, ki raste kljub obrezovanju. Okoliščine bivanja in doživljanja se vpisujejo v ta telesa; to je bila tudi vstopna točka načina gibanja, ki smo ga raziskovali v procesu snovanja predstave.

Kaj vse lahko prenese telo? Kako se izkustvo, represija, volja in borba vpisujejo v moje telo in na kakšen način jih lahko prikrijem, če jih sploh želim prikriti? Jih nemara raje zavestno izra-

žam? Kako prosegajo skozme, kadar jih želim zakriti? Kako plešem, ko nimam prostora biti, in kaj sploh je ples? Ples kot osnovni, prvobitni način gibanja izvira iz maternice, ples zarodka, ki se giblje ob ritmu materinega telesa, zarodka, ki je avtonomno telo v telesu. Ples kot najbolj prvobitni človeški izraz za svoje udejanjenje ne potrebuje glasbe, ne potrebuje niti fizičnega gibanja, le notranji impulz, kot izraz popolne svobode.

Živo telo je nenehno podvrženo gibanju, spremembam, zunanjim in notranjim, živo telo je odzivno telo, ki presega sebe in lastne omejitve, ki deluje tudi v najbolj ekstremnem vseh okoliščin, doživetij in emocij, vse do smrti. A tudi smrt ne ubije gibanja, razkroj deluje kot podaljšek, kot negativ pulziranja življenja, kot pasiv aktivnega principa.

Že samo bitje srca, dihanje, metabolizem so subtilni ritmični poudarki, ki zavedno ali tudi nezavedno vplivajo na gibajoče se / plešoče telo; medtem pa zunanji ritem, poudarki in zvoki okolice prav tako vplivajo na telo. (Gibajoče se) telo nikdar ne obstaja v vakuumu, neobčutljivo na svojo zunanost in notranost. In kot ne obstaja absolutna tišina, je tudi tišina in rigidnost represije, ki se vzpostavi v *Hiši Bernarde Alba*, element zgoščevanja, ki narekuje ritem in zvok in usmerja telesa v skupnosti, ki jo tvori. Kot pravi Pascal Quignard v *Sovraštvu do glasbe* (2005, str. 70): »zvok se nikoli popolnoma ne osamosvoji od gibanja telesa, ki ga povzroči in katerega ojačanje je«. Dinamika je tako odnosna, tudi če gre za delovanje s pozicije moči.

Ali kot pravi Elisabeth A. Grosz v *Neulovljivih telesih: h korporealnemu feminizmu* (2008, str. 69): »Nekoč jasna ločnica med duhom in telesom, naravno in kulturo se čedalje bolj zamegljuje. Vsak organ, katerega funkcija je postavljati razlike med biološkimi vzgibi ali impulzi onega ter zahtevami družbenokulturnih pritiskov in jaza, je vselej že mešanica obeh delovanj prav zato, ker izkazuje kulturne, torej označevalne učinke telesa, pomen telesa in koliko ima subjekt rad svoje telo.«

Vendarle pa drobci izkušnje, tudi če prepovedane izkušnje, dasiravno le zasluteni, predstavljajo potencial, ki ima transformativno moč. Intelligence telesa in telesnega ni moč zanikati – če se znova povrnemo k Barthesu (str. 223), »v meni odzvanja, kar se naučim s telesom« – ni moč zanikati diha nežnosti in miline, ki se porodi v empatičnem kontaktu s sočlovekom, niti impulza sile, ki vznikne, kadar so prekoračene vse meje, ki jih to telo še prenese.

Josipa Prebeg in Alenka Rebula

NAJTI SVOJO PRISTNO IN GLOBOKO ZENSKO MOC

Gibanja za pravice žensk imajo veliko zaslug za žensko pot v dostojanstvo in pravico do samostojnega in častnega življenja, a danes stojijo pred zahtevnimi spoznanji. Očitno so bile korenine ženske podrejenosti in trpljenja zelo globoke, kajti še zdaleč ne bi mogli reči, da sodobne ženske Zahoda suvereno posegajo po vsem, kar jim pripada, da so opustile samo-uničevanje, da se pri tem podpirajo, da poznajo zgodovino svoje ženskosti ter na njej gradijo zavestno in povezano.

Poklicna in intelektualna razvitost žensk ni opremila s sposobnostjo za življenje po svoji meri. Kritika in besedna upornost, čustveni izbruhi in napadanje nikogar ne usposobita za odlaganje verig. To je le uvod, ki kaže na prebujajočo se zavest, a spoznanje še ni utelešenje in še ni dejanje, ki premakne osebno zgodbo. Potreben je prehod z umskega ugotavljanja krivice in zlaganosti, iz ranjenosti na raven modrega delovanja za rešilni cilj. Potrebna je predanost poti, ki gradi življenje po lastni meri. To pa ni mogoče, dokler so ženske druga drugi ovira, saj le povezanost vrača moč za izhod iz začaranega kroga skupinske nemoči. Izpod medosebne ujetosti se ne more nihče osvoboditi sam. V tem dramskem delu je pretresljivo prikazano, kako se upor in hrepenenje po drugačnem življenju lahko končata le v samouničenju, če se zlorabljeni bitja ne povežejo med seboj. Ženska ločenost in sovražnost, ki izvira iz zatiranja sebe in drugih, neprepoznavanje skupne usode, žrtvovanje vitalnosti in resnice za videz in mesto v izprijeni družbi, hlepenje po imetju, ki naj bi zavarovalo prihodnost ... to dogajanje še zdaleč ni mimo ne v svetu ne pri nas.

Tako se še in še soočamo s pojavom matere, ki si lasti življenje svojih otrok, v našem primeru hčera, posega v temelje njihove ženske usode, v njihova čustva, telesa, v sam smisel njihovega življenja. Trdoživost tega pojava zahteva raziskovalno širino, če ga želimo razumeti in presehati. Takim globinskim, rodovnim in ne le družbenim protisilam, ki požirajo žensko ustvarjalno in ljubezensko moč, smo kos samo s potrpežljivim opazovanjem in upoštevanjem ženske specifikke. Obnavljanje življenjskih ruševin, po katerih še danes tavajo mnoge matere in hčere, je najina dolgoletna izkušnja. Šele iz večplastne resnice o teh odnosih lahko zrastejo uvidi za nove korake, za katere je treba izdelati postopke, ki pripeljejo na svetlo vsako žensko posebej iz njene osebne zgodbe. Zato so potrebni osebna zavzetost vsake ujete ženske, odpiranje moške zavesti, podpora skupnosti in seveda visoka usposobljenost ob spremljanju zahtevnega okrevanja.

Razpletanje ženskih usod v smer suverenega življenja še najprej zahteva, da se soočimo s temeljno potrebo po varnosti in preskrbljenosti v svetu, ki mu vladajo krute zakonitosti boja za preživetje in premoč. Pri tem ima premoženje oziroma bogastvo ključno vlogo. Poglejmo, kaj lahko za žensko pomeni bogastvo oziroma rešitev iz revščine, povprečja in zastopljivosti v takem svetu.

Potrebo po lepoti, ugodju, razkošju in varnosti v ženskah še vedno podcenjujemo in kar podcenjujemo, nemoteno zavlada. To je nujno upoštevati, ko raziskujemo privlačno silo, s katero že stoletja bogastvo deluje na ženske. Zanj so neštete ženske žrtvovale svojo svobodo, ustvarjalnost in človeško dostojanstvo. Denar namreč ženski nudi temeljna orodja na poti do moči in uresničevanja pomembnih potreb. Z denarjem si zagotovi ne le varnost in preživetje v plenilskem svetu, ampak tudi sredstva za nego pomembnih vidikov svoje ženskosti: lahko neguje svojo lepoto in privlačnost, si privoščiči doživljanje lepote sveta in umetnosti, razvijanje izbranega okusa, nakupe, s katerimi potem ustvarja svoje okolje. Bogastvo jo varuje pred garanjem, skrbjo in strahom ter nenehnim odrekanjem. Revščina uničuje žensko telo, zdravje, lepoto in erotično moč in jo zato dela še veliko bolj družbeno izpostavljeno. Denar tudi omogoča uživanje, zabavo, čutno razkošje od hrane do potovanj, nego telesa in zabavo, domišljijo, sanje in spremembe. Hiša, vrt, načrtovanje zabav ... Koliko tega vidimo, ko opazujemo bogato omožene ženske, ki si imetja niso pridobile z lastnim delom? To obsojati kot manjvredno početje nam ne pomaga omejevati tega dogajanja in mladih sodobnih žensk ne obvaruje pred izjemno razširjenim sanjarjenjem o bogastvu in uspehu, ki pride iz povezanosti z mogočnim moškim. A tudi dati vse za kariero, ki bi zagotovila vsa ta sredstva, ni nič manjša ujetost.

Zelo redke matere so v stiku z lastno vitalnostjo in ljubezensko močjo. Po drugi strani pa dobro vedo, kaj lahko njihovim hčeram nudi bogastvo in kaj jim obeta revščina in katera je cena za svobodo in ljubezen s sorodno dušo. Izbira bogastva namesto žive smeri je odločitev za nenaporno življenje in za izogibanje najtrši vsakdanjosti, zaščito pred svetom, ki ne pozna usmiljenja do tistih, ki mu niso kos. Svojo odločitev za selitev v svet mogočnih lahko ženska vodi in upravlja z bistrostjo, občutkom za spretno premikanje v svetu, za množenje svojih sredstev in prave povezave. Prirojeni čut za odnose bi lahko seveda uporabljala za plemenite cilje in ne za manipulacijo in zlorabo. Sposobnost, da dojema šibke strani v sočloveku, ranljivost in pravi trenutek, da doseže svoje, je vedno dvorezna.

Mati lahko podpira svojo hčer na poti v suvereno življenje v realnem svetu samo iz lastne suverenosti. Če tega nima, se ji zdi, da čaka hčer le neusmiljena arena. Morda bo raje naredila vse, da prevzame režijo za življenje svoje hčere oziroma vseh svojih otrok in seveda same sebe za prestop v svet moči. Ker je to položaj ali – ali (ali izvajam nasilje ali pa podležem), bo v tej igri brez tretje možnosti izmenično otroke porivala navzgor in tlačila navzdol, določala, kdo bo žrtvovan za uspeh ostalih, skratka, bo na čelu svojega umišljenega cesarstva odločala o smrti in življenju. Sla po moči se nikoli ne ustavi in žene v polom.

Živimo sredi pravil, ki jih postavljajo nosilci moči. Redke ženske znajo speljati ustvarjalne načrte z lastno močjo in sodelovanjem. Bolj so šibke in manj verjamejo vase, bolj iščejo kritje primerne moškega ali ženske, ki ponuja oblastno zaščito, z ostalimi pa se spusti v tekmovalnost za preživetje. Trpljenje, ujetost, pohlep, zavist, hinavščina, krutost ... vse to so obrazi tisočletne navajenosti ženske, da uničuje sebe in druge, ker je obupala nad tem, da bi lahko ustvarjala iz sebe in iz povezanosti. Manipulacija je edina pot, ko nismo dovolj močni, da bi si upali biti, kar smo. Če ne sežemo v globino, da bi zaživel iz lastnih korenin, se ne ne moremo dvigniti iz podrejenosti in potem stati vzravnani sredi zahtevnega življenja in nasilne družbe.

Najti svojo pristno in globoko žensko moč je edina pot iz ujetosti, pot do samostojnega življenja ob moških in z njimi, ne proti njim in ne samo zanje. Nova ženska si končno dovoli izbirati, kako živeti ljubezen, katero je bogastvo po njeni meri, kateri uspeh jo resnično oživlja. Nato si zaviha rokave in to gradi med sto ovirami, brez sovražnosti, z dvignjeno glavo in v modrosti svoje moči pred vsemi, ki jo hočejo zlorabiti, pa naj bo to tudi lastna družina. Ženskam, ki želijo po tej poti, nudi svojo podporo ter se v življenju po svoji meri prepozna in ceni.

ZASADIM VRTNICO

*Zasadim vrtnico in vse se razsvetli
močnejše kot v mesečini ali soncu:
zvita kača žareče svetlobe,
v vetru valujoč slap las.*

*Zasadim vrtnico in kriknem pticam,
ki v nebu spletajo gnezda in pesmi,
udarim ob tla in zaukažem
zlitje demonov in svetnikov.*

*Zasadim vrtnico, telo in usodo
soočim s hladom drzne noči,
s sokom vrtnice in z lastno krvjo
snujem krogotok v kratkosti življenja.*

*Zasadim vrtnico, odvržem in zapustim
bolečino rane in zaprepadenost,
da, zasadim vrtnico, in zaslišim življenje
v pesmi ptic, ki jih nosim na ramenih.*

José Saramago, *Zasadim vrtnico*,
prevajalka Ana Pandur, v redakciji Andreje Udovč

Slovensko narodno gledališče Maribor

Slovenska ulica 27, 2000 Maribor

98. SEZONA – 2020/2021

Telefonska centrala +386 2 250 61 00

Tajništvo Drame +386 2 250 61 26

Telefaks +386 2 250 61 09

Elektronska pošta drama@sng-mb.si

Spletna stran www.sng-mb.si

Direktor SNG Maribor Danilo Rošker

Umetniški direktor Aleksandar Popovski

Gledališka blagajna / Box office / Theaterkasse

02 250 62 26, 02 250 61 15

Spletna trgovina / Internet sale / Internetverkauf

www.mojekarte.si

E-pošta / E-Mail

boxoffice@sng-mb.si

Delovni čas gledališke blagajne

od ponedeljka do petka: od **10.00** do **13.00** in dve uri pred predstavo

sobota, nedelja in prazniki: ena ura pred predstavo

Box-office opening time

Monday to Friday: 10.00 – 13.00, and two hours before the performance

Saturday, Sunday and Holidays: one hour before the performance

Theaterkasse-Öffnungszeiten

Montag bis Freitag: 10:00 – 13:00 Uhr und zwei Stunden vor Vorstellungsbeginn

Samstag, Sonntag und Feiertage: eine Stunde vor Vorstellungsbeginn

DRAMATURŠKO-ORGANIZACIJSKA EKIPA

Dramaturgi Maja Borin, Vili Ravnjak, Nejc Gazvoda

Producenta Špela Lešnik, Matjaž Partlič

Lektorica Mojca Marič

Arhivarka Sandra Požun

Inšpicienta Uroš Kus, Jernej Jerovšek

Šepetalki Karmen Živko, Polonca Rajšaj

Poslovna tajnica Metka Lipovž

STROKOVNE SLUŽBE

Tajništvo direktorja Andreja Hictaler

Pomočnica direktorja za finančne zadeve

Aleksandra Hojnik

Računovodstvo Milanka Vodusek,

Sabina Rebernik, Jasna Rupar, Ana Vogrin,

Adrijana Ahman

Kadrovska služba Alenka Smole, vodja,

Nina Novkovič

TEHNIČNE SLUŽBE

Pomočnik direktorja za tehnične zadeve

Jože Šnuderl

Tajništvo tehnike Sabina Skledar, Petra Radaj

Organizator scenske opreme Matic Gselman

Odrska mojstra David Glavica, Dragan Ilič

Scenski tehniki Jernej Babič, Ivan Šantl,

Leon Vidmajer, Boris Krel, Boštjan Robič,

Jože Senekovič, Gašper Roglič

Rekvizita Mirko Drevenšek, vodja, Dane Radulović,

Blaž Cesar, Patricija Krepfl, Petra Vidnar,

Vesna Rožman

Scenski atelje Bogdan Jurič, vodja, Ivan Nemeč,

Milena Greifoner, Leon Pišek, Gregor Rajter,

Darko Jerič, Roman Hojsak, Matija Bauman,

Izidor Šabeder, Andrej Novak, Boštjan Ornik

Odrska osvetljava Tomaž Bezjak, vodja,

Igor Pečlin, Zlatko Kocbek, Dragan Kitanovski,

Janko Lah, Rok Mlaker

Zvok in video Gregor Mendaš, vodja, Gorazd Vever,

Rene Nemeč, Dino Čurič

Maska Jasminka MarksI, vodja, Tadeja Ferš,

Vesna Panikvar, Suzana Pirš, Ines Kacijan, Špela

Junger, Katja Dragun

Krojaška delavnica Suzana Rengeo, vodja, Brigita

Rajter, Jože Dobaj, Aleš Černi, Valerija Lešnik,

Edvard Čajič

Šiviljska delavnica Simona Toš, vodja, Karmen

Caf, Zdenka Rošker, Martina Toš Potočnik, Barbara

Laure, Kristina Knedl

Čevljarska delavnica Aleš Kac, vodja,

Jovan Kovačev

Garderoba Vesna Novitović, vodja, Tihomir Nemeč,

Valentina Vever, Tatjana Skodič, Vesna Celcer,

Damjana Mohorko, Jasna Domjan, Ivan Dobaj,

Simona Rues, Nuša Anžel

Voznik David Merdaus

Nabava Eva Novak, Marjeta Bogša, Damir Ptiček

Čistilno osebje Natalija Mohorič, vodja,

Branka Kocbek, Marija Fras, Branka Andjelkovič,

Doroteja Bauman Hainc, Dejvi Pavlin, Nastja Ferenc,

Tatjana Marinšek, Nataliya Kuz

Receptorji Igor Pravdič, vodja, Vatroslav Dragun,

Miran Lipman, Franc Grušovnik

Vzdrževalci Matjaž Irgolič, vodja, Darijan Jaušnik,

Miha Steiner

SVET SNG MARIBOR dr. Suzana Žilič Fišer,

predsednica, Jaki Jurgec, Vlasta Drozg,

Drago Naberšnik, Mateja Pucko, Zdenka Križanič,

Miloš Kosić

STROKOVNI SVET SNG MARIBOR Darko Brlek,

predsednik, Tomaž Habe, Jaki Jurgec, dr. Mihaela

Koletnik, Mateja Pucko, Mojca Jan Zoran,

Alenka Ribič, Tomaž Rode, mag. Matija Varl

STROKOVNA SKUPINA POMOČNIKA

DIREKTORJA ZA PODROČJE DRAME Tone

Peršak, Rok Andres, Primož Jesenko

Igralski ansambel

Miloš Battelino, Vojko Belšak, Matevž Biber,

Blaž Dolenc, Viktor Hrvatin Meglič, Davor Herga,

Julija Klavžar, Ivica Knez, Žan Koprivnik, Eva Kraš,

Petja Labović, Liza Marijina, Bojan Marošević,

Minca Lorenci, Nataša Matjašec Rošker,

Irena Mihelič, Ksenija Mišič, Kristijan Ostanek,

Mateja Pucko, Nejc Ropret, Mojca Simonič,

Matija Stipanič, Mirjana Šajinović, Ana Urbanc,

Irena Varga, Vladimir Vlaškalič, Gorazd Žilavec,

Maša Žilavec

Marketing in stiki z javnostmi

Anja Žizek, Alan Kavčič, Jože Vodusek, Darja Čižek,

mag. Nevenka Pašek, Anja Jurše

Telefon +386 2 250 61 35

Gledališka blagajna

Renata Dimitrušev, Jasmina Leskovar

V okviru projekta **Podpora novim kariernim perspektivam 2018–2021** smo v Slovenskem narodnem gledališču Maribor v sezoni 2020/2021 zaposlili naslednje udeležence:

Jana Erčulj, orkestrska glasbenica tutistka – violinistka
 Tomaž Golub, plesalec v baletnem ansamblu
 Jan Trninič, plesalec v baletnem ansamblu
 Anja Jurše, strokovna sodelavka v marketingu

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Več informacij o projektu Podpora novim kariernim perspektivam 2018–2021 je dostopnih na spletni strani SNG Maribor, www.sng-mb.si, več o Evropskem socialnem skladu ter Evropskih strukturnih in investicijskih skladih pa si lahko preberete na spletni strani www.eu-skladi.si.

PROGRAM FINANCIRA

ZLATA POKROVITELJICA

REPUBLIKA SLOVENIJA
 MINISTRSTVO ZA KULTURO

POKROVITELJICA SEZONE

POKROVITELJICA BALETA

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica
Slovene National Theatre Nova Gorica

Trg Edvarda Kardelja 5, 5000 Nova Gorica,
Slovenija / Slovenia
t +386 5 335 22 00, f +386 5 302 12 70
info@sng-ng.si, www.sng-ng.si

Blagajna / Box Office

t +386 5 335 22 47, e blagajna@sng-ng.si
vsak delavnik / *workdays* 10.00–12.00 in / *and*
15.00–17.00
ter uro pred pričetkom predstav / *and an hour before*
each performance

Direktorica / *General Manager*

Maja Jerman Bratec

maja.jerman-bratec@sng-ng.si
+386 5 335 22 10

Umetniški vodja / *Artistic Director*

Marko Bratuš

marko.bratus@sng-ng.si
+386 5 335 22 10

Poslovna sekretarka / *Business Secretary*

Barbara Skorjanc

barbara.skorjanc@sng-ng.si
+386 5 335 22 10

Dramaturginji / *Dramaturgs*

mag. Ana Kržišnik Blažica

ana.krzisnik@sng-ng.si
+386 5 335 22 15 in / *and*

Martina Mrhar

martina.mrhar@sng-ng.si
+386 5 335 22 01

Lektor / *Language Consultant*

Srečko Fišer

srecko.fiser@sng-ng.si
+386 5 335 22 02

Dramaturginja in vodja AMO / *Dramaturg and Chief*
of AMO

Tereza Gregorič

tereza.gregoric@sng-ng.si
+386 5 335 22 18

Odnosi z javnostjo / *Publicity Manager*

Metka Sulič

odnosizjavnostjo@sng-ng.si
+386 5 335 22 50

Organizatorica / *Organizer*

mag. Barbara Simčič Veličkov

organizacija@sng-ng.si
+386 5 335 22 04

Vodja računovodstva / *Chief Accountant*

Neža Lango

neza.lango@sng-ng.si
+386 5 335 22 07

Tehnični vodja / *Technical Director*

Aleksander Blažica

aleksander.blazica@sng-ng.si
+386 5 335 22 14

Dejavnost gledališča financira Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.
Del spremljevalnega programa sofinancira Mestna občina Nova Gorica.

Svet SNG Nova Gorica / Council SNT Nova Gorica

Bojan Bratina (predsednik / *president*), Mirko Brulc (podpredsednik / *vice president*), Mihaela Kolander,
Damjana Pavlica, Matija Rupel

Strokovni svet SNG Nova Gorica / Expert Council SNT Nova Gorica

Andrejka Markočič Šušmelj (predsednica / *president*), mag. Alida Bevk (podpredsednica / *vice president*),
Radoš Bolčina, Marko Polanc, Aleš Valič, Franka Žgavec

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Kandidatura za EPK 2025
Candidatura a CEC 2025
ECOC 2025 Candidacy

Član Evropske gledališke konvencije

Sponsorja

Medijski sponzor

Gledališki list
SNG Nova Gorica, sezona 2020/2021, številka 2
Drama SNG Maribor, sezona 2020/2021, številka 6
Izdajatelj SNG Nova Gorica, predstavnica Maja Jerman Bratec
Urednica mag. Ana Kržišnik Blažica
Uredništvo Srečko Fišer, Tereza Gregorič in Martina Mrhar
Lektor Srečko Fišer

Fotograf Jaka Varmuž
Oblikovalec Andraž Filač

Naklada 700
Tiskarna Januš
SNG Nova Gorica ISSN 1581-9884

Cena publikacije je 2 evra.

DRAMA MARIBOR

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
SLOVENE NATIONAL THEATRE

